اثربخشی مشاوره گروهی راه‌حل‌محور بر پایستگی تحصیلی و کامیابی تحصیلی دختران دانش‌آموز

آتنا کاویانی[۱]، محمد ربیعی[۲]، منیژه کاوه[۳*]

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۱/۱۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۰۴

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تعیین اثربخشی مشاوره گروهی راه‌حل‌محور بر پایستگی تحصیلی و کامیابی تحصیلی دختران دانش‌آموز انجام گرفت. روش پژوهش از نوع نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون -پس‌آزمون و پیگیری با گروه کنترل بود. جامعه‌ی آماری این پژوهش را کلیه‌ی دانش‌آموزان دختر متوسطه‌ی اول شهر اصفهان در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ تشکیل می‌دادند. به منظور انتخاب مشارکت‌کنندگان، ۳۰ نفر دانش‌آموز به صورت خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب و در گروه آزمایش (۱۵ نفر) و کنترل (۱۵نفر) به صورت تصادفی جایگزین شدند. برای هر دو گروه پیش‌آزمون اجرا شد. در مرحله‌ی مداخله، گروه آزمایش به مدت ۸ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای تحت مشاوره گروهی راه‌حل‌محور قرار گرفتند. در پایان دوره‌ی مداخله پس‌آزمون اجرا و پس از آن پیگیری یک ماهه انجام شد. برای سنجش پایستگی تحصیلی و کامیابی تحصیلی به ترتیب از پرسشنامه‌های پایستگی تحصیلی دهقانی‌زاده و حسین چاری (۲۰۱۲) و کامیابی تحصیلی اسرینر و همکاران (۲۰۰۹) استفاده شد. داده‌ها با استفاده از روش آماری تحلیل کوواریانس چندمتغیری و با استفاده از نرم‌افزار SPSS-26 مورد تجزیه و تحلیل قرارگرفتند. یافته‌ها نشان داد که فرضیه‌ی پژوهش مبنی بر اثربخشی مشاوره‌ی گروهی راه‌حل‌محور بر پایستگی تحصیلی و کامیابی تحصیلی مورد تأیید قرارگرفته است ($P< ۰/۰۵$) و دانش‌آموزان گروه آزمایش نسبت به دانش‌آموزان گروه کنترل در مرحله‌ی پس‌آزمون و پیگیری به‌طور معناداری، افزایش پایستگی تحصیلی و کامیابی تحصیلی داشتند ($P< ۰/۰۵$). همچنین نتایج حاصل از پیگیری نشان داد، این تغییرات پس از یک ماه مانایی اثر داشته است. می‌توان نتیجه گرفت که مشاوره گروهی راه‌حل‌محور جهت افزایش پایستگی تحصیلی و کامیابی تحصیلی دختران دانش‌آموزان از کارایی لازم برخوردار است. روان‌شناسان تربیتی و مشاوران می‌توانند از مشاوره‌ی گروهی راه-حل‌محور به عنوان یک راهبرد آموزشی، مداخله‌ای و پیشگیرانه جهت ارتقاء سلامت روان و بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان استفاده کنند.

واژگان کلیدی: مشاوره‌ی گروهی راه‌حل‌محور، پایستگی تحصیلی، کامیابی تحصیلی

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد مشاوره دانشگاه شهرکرد، شهرکرد، ایران.
۲. دانشیار گروه مشاوره و روان‌شناسی دانشگاه شهرکرد، شهرکرد، ایران.
۳. استادیار گروه مشاوره و روان شناسی دانشگاه شهرکرد، شهرکرد، ایران.
*(نویسنده مسئول) Kaveh@sku.ac.ir

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

The effectiveness of solution-focused group counseling on academic buoyancy and academic thriving of female students

Atena Kaviyani[۱], Mohammad Rabiei[۲], Manije Kaveh[*۳]

Abstract

The present study was conducted with the aim of determining the effectiveness of solution- focused group counseling on academic buoyancy and academic thriving of female students. The research method was quasi-experimental and pre-test-post-test-follow up with control group design. The population of this research was made up of all female students of the first secondary school in Isfahan in the academic year of 1400-1401. In order to select the participants, 30 students were selected with multi-stage cluster sampling method and replaced randomly in two experimental (15) and control (15) groups. A pre-test was implemented for both groups. Solution-focused group counseling was held for the experimental group in 8 sessions of 90 minutes. At the end of the counseling, a post-test was implemented and a follow-up test was taken from both groups. To measure academic buoyancy and academic thriving, Dehghanizadeh, and Hossienchari (2012) and Schreiner et al. (2009) academic thriving questionnaires were used, respectively. The data were analyzed using the statistical method of multivariate analysis of covariance, using SPSS-26 software. The findings showed that the research hypothesis based on the effectiveness of Solution-focused group counseling on academic buoyancy and academic thriving has been confirmed (P<0/05) and the students of the experimental group had a significant increase in academic buoyancy and academic thriving compared to the students of the control group in the post-test and follow up phase. (P<0/05). Also, the results of the follow-up phase showed that these changes were stable. Therefore, it can be concluded that solution- focused group counseling has the necessary efficiency to increase academic buoyancy and academic thriving of female students. Educational psychologists and counselors can use solution-focused group counseling as an educational, interventional and preventive strategy to promote mental health and improve students' academic performance.

Keywords: solution-focused group counseling, Academic Buoyancy, Academic Thriving

1 . Master's degree student in counseling, Shahrekord University, Shahrekord, Iran.

2 . Associated Professor, Department of Counseling and Psychology, Shahrekord University, Shahrekord, Iran.

3 . Assistant Professor, Department of Counseling and Psychology, Shahrekord University, Shahrekord, Iran.

* Corresponding Author: Kaveh@sku.ac.ir

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

مقدمه

تعلیم و تربیت نیروی انسانی در جوامع مختلف یک سرمایه‌گذاری بلندمدت محسوب می شود که از اهمیت بسیاری برخوردار است. در این فرآیند هزینه‌های چشمگیری صرف می‌شود و برنامه‌ریزی‌های متعددی انجام می‌گیرد؛ با این وجود در طی مسیر آموزش دانش‌آموزان با چالش‌ها و مسائل تحصیلی متفاوتی روبرو می‌شوند که گاهی منجر به شکست و انصراف آنان از تحصیل می شود. به عبارت دیگر در مدارس دانش‌آموزانی هستند که از عهده‌ی تکالیف و چالش‌های دوران تحصیل خود برمی‌آیند و با موفقیت فارغ‌التحصیل می شوند. در مقابل، دانش‌آموزانی نیز هستند که در مواجهه با چالش‌ها و مشکلات تحصیلی انعطاف لازم را نداشته، زود تسلیم می‌شوند و عملکرد تحصیلی پایینی از خود شان نشان داده و در نهایت تحصیل را رها کرده و امکان پیشرفت در زندگی اجتماعی ، اقتصادی و فرهنگی را از خود سلب می‌کنند (مارتین و مارش[1]، ۲۰۰۹). به همین خاطر شناسایی عوامل موفقیت و کمک به دانش‌آموزان برای پذیرش شکست‌ها و مشکلات و توانمندسازی آن‌ها جهت غلبه بر چالش‌ها برای پژوهشگران حائز اهمیت است (پاتوین[2] و همکاران،۲۰۲۳؛ مارتین و همکاران، ۲۰۱۰؛ پتوس[3]،۲۰۰۶).

یکی از عوامل مرتبط با سازگاری و مقابله با چالش‌های تحصیلی، پایستگی تحصیلی[4] است. پایستگی تحصیلی از سازه‌های روان شناختی نسبتاً جدید آموزشی است که توسط دیدگاه روان شناسی مثبت به وجود آمده است (مارتین و مارش، ۲۰۰۸). مفهوم پایستگی تحصیلی را به عنوان واکنش مثبت، سودمند، مناسب و توانایی فرد در مقابله و رویارویی با انواع ناملایمات و چالش‌ها که به طور معمول در طول دوره‌ی تحصیل فرد تجربه می‌شود مانند نمرات پایین، اضطراب امتحان، دشواری تکالیف مدرسه، رقابت‌ها، افت عملکرد، استرس، دریافت بازخورد منفی از دیگران به ویژه معلمان و

1. Martin & Marsh
2. Putwain
3. Pettus
4. Academic buoyancy

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

کاهش انگیزه که در مسیر تحصیلی به صورت همیشگی رخ می‌دهد؛ تعریف می‌کنند (دوستانی، ۱۳۹٦). پایستگی تحصیلی با باورها، عواطف و رفتارهای مرتبط با پیشرفت ارتباط مثبت دارد و مفهومی نزدیک به مدیریت هیجانی است (پاتوین و همکاران، ۲۰۲۳، جیا و چنگ[1]، ۲۰۲۲، پاتوین و همکاران،۲۰۲۰).

پایستگی تحصیلی به‌عنوان یک عامل مهم در توانمند سازی دانش‌آموزان برای مقابله با مشکلات و چالش‌ها شناخته می‌شود و افراد را در بزرگسالی قادر می‌سازد تا موانع موجود در زندگی اجتماعی خود را به‌طور مؤثر شناسایی و برطرف کنند (مارتین و مارش، ۲۰۱۰). پژوهش‌های پایستگی تحصیلی حاکی از آن است که این سازه بر توانایی دانش‌آموزان در برابر مشکلات روزانه و چالش‌های معمولی به جای تمرکز بر خطر آسیب‌دیدگی روانی آنها و پاسخ مثبت، سازنده و سازگارانه‌ی آنها به انواع چالش‌های تحصیلی و مقابله با مشکلات تحصیلی تأکید دارد (مارتین و مارش، ۲۰۰۸؛ آی و همکاران، ۱٤۰۰). افراد پایسته دارای ویژگی‌های بسیاری هستند که از جمله‌ی این ویژگی‌ها می‌توان به مهارت حل مسئله، شایستگی اجتماعی، آینده‌جویی، خودگردانی (خندان، ۱۳۹۵).

جهت‌گیری پایستگی تحصیلی به سمت فرآیند مثبت در زندگی انسان و تقویت سلامت وحمایت از آن است و به جای تلاش برای حذف مشکلات موجود در فرآیندهای مثبت زندگی، باعث رشد علمی و کمک به سلامت روان شناختی دانش‌آموزان می شود (مارتین و مارش، ۲۰۰۹). به عنوان مثال پاتوین و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهشی دریافتند که پایستگی تحصیلی می‌تواند از دانش آموزان در برابر اضطراب امتحان محافظت کند. دانش‌آموزان پایسته با وجود شرایط استرس‌زا و پرچالش در مسیر تحصیل خود، انگیزه‌ی بسیاری برای موفقیت و عملکرد بالا در مدرسه دارند (مارتین و همکاران،۲۰۱۰).

در اصل پایستگی تحصیلی در بستر تاب‌آوری تحصیلی که در بافت روان‌شناسی سنتی شکل گرفت، رشد و گسترش یافته است (ربیعی، ۱۳۹٤). ساختار نظری مدل پایستگی تحصیلی همان الگوی انگیزش و اشتیاق تحصیلی مارتین (۲۰۰۷) است که بیان‌کننده عواطف، رفتار و شناختی است که مبنای اشتیاق تحصیلی مدارس است. مدل نظری پایستگی

1 . Jia & Cheng

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

تحصیلی دارای یازده مؤلفه و از چهار سطح ۱) ابعاد سازگاری شناختی[۱] (خودکارآمدی، ارزش‌گذاری مدرسه[۲]و تسلط بر اهداف[۳])، ۲) ابعاد سازگاری رفتاری[٤] (پشتکار، برنامه‌ریزی و مدیریت مطالعه[٥])، ۳) ابعاد ناسازگاری شناختی[٦] (اضطراب، اجتناب از شکست و کنترل متزلزل[۷]) و ٤) ابعاد ناسازگار رفتاری[۸] (عدم اشتیاق و خود ناتوان[۹]) تشکیل شده است (مارتین و همکاران، ۲۰۱۰). پژوهش‌های چندی به بررسی عوامل مؤثر بر پایستگی تحصیلی در سه سطح روان‌شناختی، عوامل مربوط به مدرسه و خانواده – همسالان پرداخته‌اند (کولمار[۱۰]و همکاران، ۲۰۱۹؛ مارتین و مارش، ۲۰۰۸؛ دوستانی و صادقی، ۱۳۹٦؛ درمان و آدامز[۱۱]، ۲۰۰۷؛ امز[۱۲]، ۱۹۹۲).

علاوه بر پایستگی تحصیلی، از دیگر شاخص‌های مفید و مؤثر در موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان کامیابی تحصیلی[۱۳] است. کامیابی تحصیلی مستلزم پرانرژی و سرزنده بودن (سرزندگی) و همچنین تمایل دائمی برای یادگیری مهارت‌ها است (جلالی، ۱۳۹۸). دانش‌آموزان موفق از طریق احساس انرژی (نشاط) و همچنین این باور که در حال رشد و توسعه (یادگیری) در زندگی خود هستند، به کامیابی دست می‌یابند (ساهین و تونا[۱٤]، ۲۰۲۱). کامیابی تحصیلی فقط انگیزه برای یادگیری نیست، بلکه مجموعه‌ای از رفتارها و نگرش‌هایی است که باعث می‌شود دانش‌آموزان زمان‌های دشوار و سخت را پشت سر بگذارند و در رسیدن به اهداف تحصیلی و علمی خود تلاش نمایند (اسرینر[۱٥] و همکاران، ۲۰۰۹). کامیابی

1 .Adaptive cognitive
2 .Valuing of school
3 . Mastery orientation
4 . Adaptive behavioural
5 . Study management
6. Maladaptive cognitive
7 .Anxiety, Failure avoidance, Uncertain control
8 .Maladaptive behavioural
9. Disengagement, Self-handicapping
10 . Colmar
11. Dorman & Adams
12. Ames
13. Academic thriving
14. Sahin & Tuna
15. Schreiner

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

تحصیلی باعث می‌شود که دانش‌آموزان از لحاظ فکری، اجتماعی و عاطفی درگیر مسائل تحصیل خود باشند، حس اجتماعی و سلامت روان را تجربه کنند و در نهایت در تحصیل خود موفق شوند و بیشترین سود را از دوره تحصیل خود به دست آورند (اسرینر،۲۰۲۰؛ جلالی، ۱۳۹۸).

کامیابی در برگیرنده سه مؤلفه درون فردی، بین فردی و تحصیلی است. پنج عامل یادگیری مشتاقانه، عزم تحصیلی، چشم‌انداز مثبت، شهروند شاخص و همبستگی اجتماعی در این سه مؤلفه نقش مؤثری دارد و از بین این عوامل یادگیری مشتاقانه و عزم تحصیلی با کامیابی تحصیلی ارتباط دارد و بر آن تأثیر می‌گذارد (اسرینر و همکاران، ۲۰۰۹). دانش‌آموزان کامیاب دارای نگرش مثبت به آینده هستند و رضایت از زندگی بالایی دارند. این افراد از دوران تحصیل خود نهایت لذت را می‌برند و با وجود چالش‌ها و سختی‌ها با امیدواری به مسیر خود ادامه می‌دهند، همچنین به توانایی خود برای رسیدن به نتایج مطلوب اطمینان کامل دارند (اسرینر،۲۰۱۰).

بنابراین با توجه به آنچه در بالا بیان شد و از آن جهت که عدم موفقیت دانش‌آموزان نه تنها باعث بروز آسیب‌های روان‌شناختی می‌شود، بلکه آسیب‌های زیادی را برای هر کشور و سیستم آموزشی آن خواهد داشت، موفقیت تحصیلی سالیانه سهم زیادی از مطالعات نظام آموزش را به خود اختصاص می‌دهد (طاهری و جلیلیان،۱۳۹۷). همچنین با توجه به این‌که دوره تحصیلی، از مهم‌ترین دوره‌های زندگی افراد به ویژه نوجوانان و جوانان محسوب می‌شود و از آن‌جا که دانش‌آموزان در این مسیر با چالش‌های زیادی ازجمله استرس زیاد، نمرات ضعیف، افت انگیزه مواجه هستند، ضروری است عواملی که موجب افزایش توانایی فرد در برابر با چالش‌ها و موانع تحصیلی آنها می شود را مورد شناسایی قرار داد (پوردل و ثمری صفا،۱٤۰۰).

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

رویکردهای روان‌شناختی متعددی بر روی متغیرهای تحصیلی با هدف افزایش عملکرد تحصیلی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مورد استفاده قرارگرفته است که یکی از این رویکردهای روان شناختی، رویکرد راه حل محور[1] است (دیویس و آزبورن[2]،۲۰۱۳). رویکرد راه‌حل‌محور سازگاری مناسبی با نظام آموزش و پرورش دارد. این روش بر استعداد و توانایی دانش‌آموزان تمرکز دارد و سعی می‌کند با نگرشی ترغیب کننده، دانش‌آموزان را درگیر فرآیند مشاوره کند و برای رسیدن به اهداف موردنظر، آنها را با خود همراه سازد. درمانگران راه‌حل‌محور معتقدند این رویکرد در خصوص مشکلات درون مدرسه قابل استفاده و مؤثر است (دیویس و آزبورن،۲۰۱۳).

درمان کوتاه‌مدت راه‌حل‌محور، به عنوان یکی از نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی پست‌مدرن محسوب می شود (محمد یاری و حسینیان، ۱۳۹۷). این روش به دانش‌آموزانی که احساس خستگی، ناامید شدن از محیط تحصیلی خود و فقدان انگیزه دارند چشم‌انداز جدیدی ارائه می‌دهد (برگ و میلر[3]، ۱۹۹۹). این شیوه نگاه دانش‌آموزان را از شکست‌های تحصیلی و تجربه‌های ناموفق آنها به سمت موفقیت‌های تحصیلی و تجربه موفق آنها سوق می‌دهد (صدری دمیرچی و همکاران، ۱۳۹۸).

مشاوره راه‌حل‌محور توسط دی شیزر[4] و همکارانش (۱۹۸۵) طراحی شد. اساس و مبنای این رویکرد، اعتماد مشاوران به مراجعین به خاطر قابلیت‌ها و توانمندی درونی آن جهت حل مشکل است. در این رویکرد از شیوه‌هایی مانند شناسایی راه‌حل‌ها و موقعیت‌های استثناء به‌جای تمرکز بر مشکلات تأکید می‌کند. این شیوه توانمندی‌ها و قابلیت‌های افراد را پرورش می‌دهد و در مسیر رسیدن به اهداف موردنظر از آنها استفاده می‌کند. مشاوره راه‌حل‌محور دارای یک چارچوب

1. Solution-focused (SF)
2. Davis & Osborn
3. Berg & Miller
4. De Shazer

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

ساختارمند است و مبنای عمل آن در جهت تصمیم‌گیری است. در ضمن این روش بر حال و آینده تمرکز دارد (دیویس و آزبورن، ۲۰۱۳).

مشاوره‌ی راه‌حل‌محور به دلیل اهمیت به توانمندسازی دانش‌آموزان، در مدارس به عنوان یک مدل کارآمد و امیدبخش بدل شده است. پژوهش‌های متعددی نشان می‌دهد که درمان راه‌حل‌محور در رابطه با کودکان و نوجوانان مناسب است (تاثادی[1]،۲۰۱٤). پژوهش‌ها نشان می‌دهد تاکنون درمان راه‌حل‌محور در افزایش هیجان تحصیلی و سرزندگی تحصیلی (پوردل و ثمری صفا،۱٤۰۰)، افزایش تاب‌آوری (هندار[2] و همکاران، ۲۰۱۹)، افزایش خودکارآمدی تحصیلی (بهرامی و بهاری، ۱۳۹۳)، کاهش اهمال‌کاری تحصیلی (غفوریان رام و علیزاده موسوی، ۱۳۹۵) و کاهش مشکلات تحصیلی نوجوانان (لطفی و معتمدی، ۱۳۹۵) مورد استفاده قرار گرفته است.

سازه‌های پایستگی تحصیلی و کامیابی تحصیلی جزء روان‌شناسی مثبت‌نگر محسوب می‌شوند. روان‌شناسی مثبت‌نگر به پرورش توانمندی و انعطاف‌پذیری افراد به جای نقایص و ضعف‌های آنها توجه می‌کند (ربیعی،۱۳۹٤). همچنین رویکرد راه‌حل‌محور نیز بر مشخصه‌های مثبت و کارآمد افراد توجه و سعی دارد به افراد کمک کند راه‌حلی بر اساس اهداف، قابلیت‌ها و ویژگی خود پیدا کنند (شری[3]،۲۰۱۳). اگرچه پژوهش‌های متعددی در خصوص تأثیر مشاوره‌ی گروهی راه‌حل‌محور بر متغیرهای تحصیلی انجام شده است، با این حال تاکنون پژوهش‌ها به طور مستقیم بر پایستگی تحصیلی و کامیابی تحصیلی تمرکز نکرده‌اند. از این‌رو با در نظر داشتن اهمیت پایستگی تحصیلی و کامیابی تحصیلی در دوران نوجوانی برای مواجهه با چالش‌های تحصیلی این دوره، انجام این پژوهش مبتنی بر رویکرد راه‌حل‌محور، لازم و ضروری است. همچنین پژوهش حاضر امید دارد بتواند سهم به سزایی در افزایش دانش در حیطه‌ی آموزش و پرورش داشته باشد و با توجه به خلأ پژوهشی که در زمینه‌ی اثربخشی اثربخشی مشاوره‌ی گروهی کوتاه‌مدت راه‌حل‌محور بر پایستگی

1.Taathadi

2. Hendar

3. Sharry

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

تحصـیلی و کامیابی تحصـیلی دختران دانش‌آموز وجود دارد می‌تواند از بعد نظری کمک کننده باشـد. بنابراین پژوهش حاضـر به دنبال بررسـی اثربخشـی مشـاوره‌ی گروهی راه‌حل‌محور بر پایسـتگی تحصـیلی و کامیابی تحصـیلی دختران دانش‌آموز است.

روش پژوهشی

روش پژوهش حا ضر از نوع نیمه آزمای شی و طرح پیش آزمون-پس آزمون و پیگیری با گروه کنترل ا ست. جامعه‌ی آماری این پژوهش همه‌ی دانش‌آموزان دختر دوره‌ی متو سطه اول شهر ا صفهان در سال تح صیلی ۱٤۰۰_۱٤۰۱ ا ست. روش نمونه‌گیری این پژوهش به‌صورت خو شه‌ای چندمرحله‌ای ا ست. در مرحله‌ی اول از بین نواحی شش‌گانه آموزش و پرورش شهر ا صفهان، ناحیه ٦ به صورت ت صادفی انتخاب و در مرحله‌ی دوم در بین مدارس متو سطه اول این ناحیه یک مدرسه انتخاب شد و در مرحله‌ی سوم با مراجعه به مدرسه و بیان اهداف ماهیت پژوهش، ۳ کلاس و از هر کلاس حدود ۱۰ نفر انتخاب شـدند و نهایتاً ۱۵ نفر در گروه آزمایش و ۱۵ نفر در گروه کنترل به صـورت تصـادفی جایگزین شدند. ملاک ورود شرکت‌کنندگان به پژوهش شامل عدم ا ستفاده از سایر مداخلات روان شناختی و درمانی به صورت همزمان و ندا شتن اختلالات روان شناختی مزمن بود. ملاک خروج شرکت‌کنندگان نیز غیبت بیش از دو جل سه پس از اعلام تمایل برای شرکت در پژوهش، عدم تمایل به همکاری و ادامه‌ی جل سات مداخله بود. لازم به ذکر ا ست که افت شرکت‌کنندگان در گروه آزمایش و گروه کنترل ۳ نفر بوده است. به خاطر غیبت و حضور نامنظم ۳ نفر از شرکت‌کنندگان در طی جلسـات مداخله از پژوهش کنار گذاشـته شـدند و نهایتاً ۳۰ نفر (۱۵ نفر در گروه آزمایش و ۱۵ نفر در گروه کنترل) در فرآیند پژوهش مد نظر قرار گرفتند و به خاطر پیش‌بینی افت شرکت‌کنندگان در ابتدا کمی بیشتر از تعداد افراد مد نظر، انتخاب شده بودند. همچنین ابزارهای گردآوری اطلاعات در این پژوهش عبارت بود از:

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

۱. **پرسشنامه پایستگی تحصیلی**: این مقیاس توسط دهقانی زاده و حسین چاری (۲۰۱۲) ساخته شده است که برگرفته از پرسشنامه پایستگی تحصیلی مارتین و مارش (۲۰۰٦) با ٤١ گویه است که با هدف سنجش پایستگی تحصیلی دانش‌آموزان از آن استفاده شده است. این پرسشنامه دارای ۹ گویه‌ی تک مؤلفه‌ای بر اساس مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت از (کاملاً مخالفم =۱ تا کاملاً موافقم =۵) است. حداقل نمره در این پرسشنامه ۹ و حداکثر نمره ٤٥ است که نمره‌ی بالا نشانگر پایستگی تحصیلی بیشتر است. مرادی و چراغی (۲۰۱٤) در پژوهش خود برای بررسی پایایی از روش آلفای کرونباخ برای کل مقیاس استفاده کرده‌اند که مقدار۰/۷۰ را گزارش نموده‌اند. دهقانی‌زاده و همکاران (۲۰۱٤) در پژوهش خود پایایی مقیاس مذکور را ۰/۸۰گزارش کرده‌اند و ضریب بازآزمایی را ۰/۷۳ برآورد نموده‌اند. همچنین آلفای کرونباخ برای کل مقیاس در این پژوهش، ۰/۷۰ به دست آمد. یک نمونه سؤالات این پرسشنامه عبارت است از: "اگر روزی در مدرسه نمره‌ی بدی بگیرم، باز هم می‌دانم که روز خوب و خوشی خواهم داشت."

۲. **پرسشنامه کامیابی تحصیلی**: پرسشنامه‌ی کامیابی تحصیلی توسط اسرینر و همکاران (۲۰۰۹) ساخته شده و جلالی (۱۳۹۸) آن را به فارسی ترجمه کرده است. این پرسشنامه از پنج زیرمقیاس تشکیل شده است و دارای ۳۲ گویه است. گویه‌های ۱ تا ۷ مربوط به عزم تحصیلی، ۸ تا ۱۵ مربوط به شهروند خاص، ۱٦ تا ٢٤ مربوط به یادگیری مشتاقانه، ۲۵ تا ۲۹ مربوط به چشم‌انداز مثبت و ۳۰ تا ۳۲ مربوط به همبستگی اجتماعی است. طیف پاسخ‌دهی این پرسشنامه ٦ گزینه‌ای از (بسیار مخالفم = ۱ تا بسیار موافقم = ٦) است. پایایی این مقیاس به روش آلفای کرونباخ توسط سازندگان آن ۰/۹۱ و پایایی زیرمقیاس‌های آن بین ۰/۸۰ (شهروند شاخص) تا ۰/۸۵ (یادگیری مشتاقانه) گزارش شده است. همچنین آلفای کرونباخ در این پژوهش،۰/۸۰ به دست آمد. یک نمونه سؤالات این پرسشنامه عبارت است از: "حتی زمانی که محتوای درسی کسل کننده و حوصله سر بر است، من تلاش می‌کنم که آن را ادامه دهم تا تمام شود. "

روند اجرای پژوهش: پس از دریافت کد اخلاق در پژوهش با شناسه ۰۳۱، IR.SKU.REC.۱٤۰۰ و کسب مجوزهای لازم از اداره‌ی آموزش و پرورش، به مدرسه مورد نظر مراجعه صورت پذیرفت و هماهنگی‌ها جهت اجرای پژوهش انجام شد. پس از

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

انتخاب نمونه و ارائه توضیحات، پیش‌آزمون‌ها اجرا شدند. سپس افراد انتخاب شده در دو گروه کنترل و آزمایش به صورت تصادفی جایگزین شدند. توضیحات مختصری درمورد ماهیت جلسات مشاوره‌ی گروهی، از جمله هدف از اجرای پژوهش، لزوم پاسخ‌دهی به سؤالات، اطمینان از محرمانه ماندن به اطلاع شرکت‌کنندگان رسید. همچنین به منظور اجرای منظم جلسات، قوانین و مدت حضور در جلسات برای آنها توضیح داده شد. اعضای گروه آزمایش ۸ جلسه‌ی ۹۰ دقیقه‌ای، مشاوره گروهی راه‌حل‌محور دریافت کردند. در مدت این پژوهش گروه کنترل، هیچ‌گونه برنامه‌ی مشاوره گروهی دریافت نکرده است. برنامه‌ی جلسات به‌گونه‌ای برنامه‌ریزی شده است که با درس‌های اصلی دانش‌آموزان تداخلی نداشته باشد. در پایان جلسه آخر، پژوهشگر اقدام به اجرای پس‌آزمون (پایستگی و کامیابی تحصیلی) نمود. یک ماه پس از پایان جلسات مشاوره، جلسه‌ی پیگیری انجام شد. در مرحله‌ی پیگیری به منظور بررسی مانایی اثر مداخله، گروه‌های آزمایش و کنترل با پرسشنامه‌های پایستگی و کامیابی تحصیلی، مجدد سنجیده شدند. برای رعایت اصول اخلاقی در پژوهش بعد از اتمام مداخله، مشاوره‌ی مذکور نیز برای گروه کنترل نیز اجرا شد.

ساختار و محتوای جلسات مشاوره گروهی راه‌حل‌محور بر اساس گروه درمانی راه‌حل‌محور شری (۲۰۱۳) و مشاوره‌ی مدرسه با رویکرد راه‌حل‌محور دیویس و آزبورن (۲۰۱۳) طراحی و استفاده شد. خلاصه جلسات مشاوره‌ی گروهی راه‌حل‌محور در جدول ذیل ارائه شده است.

جدول۱ خلاصه جلسات مشاوره گروهی مبتنی بر رویکرد راه حل محور

تعداد جلسات	هدف جلسه	شرح جلسات
جلسه اول	جلسه معارفه	خوشامدگویی و آشنایی، بیان اصول کلی درمان راه‌حل محور، بیان قوانین و چهارچوب گروه. مشخص کردن تکلیف جلسه آینده
جلسه دوم	هدف‌گذاری	مرور تکلیف جلسه قبل و ارائه خلاصه‌ای از جلسه گذشته، تعیین و مشخص کردن اهداف به‌صورت واضح و مشخص و استفاده از فرم هدف. مشخص کردن تکلیف جلسه آینده
جلسه سوم	برجسته سازی توانایی‌ها	مرور تکلیف جلسه قبل و ارائه خلاصه‌ای از جلسه گذشته، رسیدن به راه‌حل‌های جدید و تازه با استفاده از توانایی اکتسابی و ذاتی دانش آموزان. مشخص کردن تکلیف جلسه آینده

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

جلسه چهارم	کشف استثناء	مرور تکلیف جلسه قبل و ارائه خلاصه‌ای از جلسه گذشته، ایجاد گفتگوی بدون مشکل و تمرکز بر موقعیت‌هایی که فرد موفق عمل کرده است. مشخص کردن تکلیف جلسه آینده
جلسه پنجم	استفاده از سؤال معجزه	مرور تکلیف جلسه قبل و ارائه خلاصه‌ای از جلسه گذشته، مطرح کردن سؤال معجزه در جهت کمک به دانش آموزان برای تشخیص و پیدا کردن استثناءهای مثبت در زندگی‌شان. مشخص کردن تکلیف جلسه آینده
جلسه ششم	متفاوت بودن در ابعاد رفتاری، شناختی و عاطفی	مرور تکلیف جلسه قبل و ارائه خلاصه‌ای از جلسه گذشته، استفاده از واژه‌ی (به‌جای) برای متفاوت بودن در ابعاد رفتاری، شناختی و عاطفی و به‌این‌ترتیب کمک کردن به دانش آموزان تا راه‌های دیگر را امتحان کنند. مشخص کردن تکلیف جلسه آینده
جلسه هفتم	بررسی تغییرات	مرور تکلیف جلسه قبل و ارائه خلاصه از جلسه گذشته، تعمیم دادن راه‌حل‌های جدید به سایر موقعیت‌ها، تمرکز بر قدرت هریک از اعضای گروه. مشخص کردن تکلیف جلسه آینده
جلسه هشتم	جشن تغییر	بازخورد و بحث درباره تجارب جدید، بررسی مزایای استفاده از راه‌حل‌ها، تحسین اعضا و سپاس‌گزاری بابت تغییرات ایجاد شده

یافته‌ها

در رابطه با اطلاعات توصیفی و جمعیت شناختی شرکت‌کنندگان در پژوهش لازم به ذکر است که میانگین سنی دختران دانش‌آموزان شرکت کننده در پژوهش ۱۳/۷۶ بود. ۱۵ درصد در پایه‌ی هفتم، ۵۲ درصد از پایه‌ی هشتم و ۳۳ درصد در پایه‌ی نهم تحصیل می‌کردند. تحصیلات والدین ۷ در صد از آنها سیکل، ۲۰ در صد دیپلم، ۲۰ در صد فوق دیپلم، ۴۰ درصد لیسانس و ۱۳ درصد فوق‌لیسانس بودند.

میانگین و انحراف استاندارد نمرات پیش‌آزمون – پس‌آزمون و پیگیری متغیرهای پایستگی تحصیلی و کامیابی تحصیلی در دو گروه آزمایش و کنترل در جداول ۲ و ۳ ارائه شده است.

جدول۲ اطلاعات توصیفی متغیر پایستگی تحصیلی دانش آموزان دختر متوسطه اول در دو گروه آزمایش و کنترل

متغیر	مرحله	گروه آزمایش		گروه کنترل	
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
پایستگی تحصیلی	پیش آزمون	۲۸/۹۳	۳/۶۹	۲۸/۸۶	۳/۷۳
	پس آزمون	۳۰/۲۰	۳/۵۸	۲۸/۴۶	۳/۸۳
	پیگیری	۳۰/۰۶	۳/۸۸	۲۷/۹۳	۳/۲۱

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

همان گونه که در جدول۲ مشـــاهده می‌شـــود، میانگین و انحراف اســـتاندارد پایســـتگی تحصـــیلی در گروه آزمایش در پیش‌آزمون به ترتیب ۲۸/۹۳ و ۳/٦۹ ، در پس‌آزمون به ترتیب۳۰/۲۰ و ۳/۵۸ و در مرحله‌ی پیگیری ۳۰/۰٦ و ۳/۸۸ ا ست. همچنین میانگین و انحراف ا ستاندارد پایستگی تحصیلی در گروه کنترل در پیش‌آزمون به ترتیب ۲۸/۸٦ و۳/۷۳، در پس‌آزمون به ترتیب ۲۸/٤٦ و ۳/۸۳ و در مرحله‌ی پیگیری ۲۷/۹۳ و ۳/۲۱ است.

جدول۳ اطلاعات توصیفی متغیر کامیابی تحصیلی دانش آموزان دختر متوسطه اول در دو گروه آزمایش و کنترل

متغیر	مرحله	گروه آزمایش		گروه کنترل	
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
کامیابی تحصیلی	پیش آزمون	۱۲۷/۹۳	٤/٥٦	۱۲۸/۸۰	٤/٦۷
	پس آزمون	۱۲۹/۸٦	٥/۱۱	۱۲۷/۹۳	٤/۳٦
	پیگیری	۱۲۸/۸٦	٥/۱۹	۱۲۷/۳۳	٤/۳۰

همان گونه که در جدول۳ مشاهده می‌شود، میانگین و انحراف استاندارد کامیابی تحصیلی در گروه آزمایش در پیش‌آزمون به ترتیب ۱۲۷/۹۳و ٤/٥٦، در پس‌آزمون ۱۲۹/۸٦ و ٥/۱۱ و در مرحله‌ی پیگیری ۱۲۸/۸٦ و ٥/۱۹ است. همچنین میانگین و انحراف استاندارد کامیابی تحصیلی در گروه کنترل در پیش‌آزمون به ترتیب ۱۲۸/۸۰ و ٤/٦۷ ، در پس‌آزمون ۱۲۷/۹۳ و ٤/۳٦ و در مرحله‌ی پیگیری ۱۲۷/۳۳ و ٤/۳۰ است.

برای آزمون فرضیه در رابطه با پایستگی تحصیلی و کامیابی تحصیلی از تجزیه و تحلیل کوواریانس چندمتغیره استفاده می‌شود. در تجزیه و تحلیل کوواریانس رعایت بعضی از مفروضه‌ها از قبیل همگنی شیب رگرسیون، همگنی واریانس، همسانی ماتریس‌های کوواریانس الزامی است. در این پژوهش نیز ابتدا به بررسی این مفروضه‌ها پرداخته شد. آزمون نرمال چندمتغیره برای داده‌ها به تفکیک گروه کنترل و آزمایش با استفاده از بسته mvnormtest در نرم‌افزار R نسخه ۳,٥,۳ انجام گرفت. با توجه به سطوح معنی‌داری همه‌ی نتایج به‌دست آمده بزرگ‌تر از ۰/۰۵ بودند. در نتیجه فرض نرمال

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

چندمتغیره در سطح معناداری ۰/۰۵ معنی‌دار بود. بررسی همگنی شیب رگرسیون نشان داد برای متغیرهای پایستگی تحصیلی و کامیابی تحصیلی به ترتیب برابر ۰/۳۷ و ۰/۲۲ در سطح p> ۰/۰۵ است. در نتیجه تفاوت معناداری میان ضرایب مشاهده نمی‌شود و فرض همگنی ضرایب رگرسیون در تمامی متغیرها برقرار است. نتایج آزمون لوین جهت بررسی همگنی واریانس‌ها برای متغیر پایستگی تحصیلی و کامیابی تحصیلی به ترتیب ۰/۵۰ و ۰/۳۶ در سطح p> ۰/۰۵ نشان داده شد. جهت بررسی مفروضه‌ی همسانی ماتریس‌های واریانس-کوواریانس (F:۰/۸۹، p> ۰/۰۵) نشان داده شد.

بنابراین با توجه به برقراری مفروضه‌ها برای بررسی فرضیه اثربخشی مشاوره گروهی راه‌حل‌محور بر پایستگی تحصیلی و کامیابی تحصیلی از تحلیل کوواریانس چندمتغیره استفاده شد که در ادامه گزارش شده است.

جدول ٤ نتایج تحلیل کوواریانس چندمتغیری (مانکوا) روی نمره‌های پایستگی تحصیلی و کامیابی تحصیلی در گروه آزمایش و کنترل

نام آزمون	مقدار	خطا df	فرضیه df	F	سطح معناداری
آزمون اثر پیلایی[1]	۰/۵۹۳	۲۵	۲	۱۸/۲۲	۰/۰۰
آزمون لامبدای ویلکز[2]	۰/٤۰۷	۲۵	۲	۱۸/۲۲	۰/۰۰
آزمون اثر هتلینگ[3]	۱/٤۵	۲۵	۲	۱۸/۲۲	۰/۰۰
آزمون بزرگ‌ترین ریشه روی[4]	۱/٤۵	۲۵	۲	۱۸/۲۲	۰/۰۰

همان‌طور که در جدول ٤ مشاهده می‌شود، نتیجه‌ی تجزیه و تحلیل کوواریانس چندمتغیری حاکی از آن است که آماره لامبدای ویلکز (F: ۱۸/۲۲، p<۰/۰۱) معنادار است. سطوح معناداری همه‌ی آزمون‌ها بیانگر آن است که بین گروه‌های

[1] Pillai's Trace
[2] Wilk's Lambda
[3] Hotelling's Trace
[4] Roy's Largest Root

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

آزمایش و کنترل در پس‌آزمون، حداقل از لحاظ یکی از متغیرهای وابسته (پایستگی تحصیلی و کامیابی تحصیلی)، تفاوت معناداری وجود دارد.

در ادامه‌ی نتایج حاصل از تحلیل کوواریانس در متن مانکوا روی میانگین نمرات پس‌آزمون پایستگی و کامیابی تحصیلی در گروه‌های آزمایش و کنترل ارائه‌شده است.

جدول ۵ نتایج تحلیل کواریانس تک متغیر روی نمره‌ی پس آزمون پایستگی تحصیلی و کامیابی تحصیلی در گروه آزمایش و کنترل

منبع تغییرات	متغیر های وابسته	مجموع مجذورات	درجات آزادی	میانگین مجذورات	F	sig	اندازه‌ی اثر
پیش‌آزمون	پایستگی تحصیلی	٤٣/٣٤	١	٤٣/٣٤	٨/٣٠	٠/٠٠٨	٠/٢٤٩
	کامیابی تحصیلی	٤٣/٧٩	١	٤٣/٧٩	١٧/٣٣	٠/٠٠	٠/٤٠٩
گروه	پایستگی تحصیلی	١٣٠/٥٤	٢٥	٥/٢٢			
	کامیابی تحصیلی	٦٣/١٨	٢٥	٢/٥٧			
خطا	پایستگی تحصیلی	٢٦٢٢٢	٣٠				
	کامیابی تحصیلی	٤٩٩١١٧	٣٠				

همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، پس از تعدیل نمرات پیش‌آزمون، تفاوت بین گروه آزمایش و کنترل در سطح ($p <$ ۰/۰۵) معنادار است، بنابرای فرضیه‌ی پژوهش مبنی بر اثربخشی مشاوره گروهی راه‌حل‌محور بر پایستگی تحصیلی و کامیابی تحصیلی دانش‌آموزان تأیید می‌شود. برای بررسی این‌که آیا اثربخشی مشاوره‌ی گروهی راه‌حل‌محور بر پایستگی

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

تحصیلی و کامیابی تحصیلی دانش‌آموزان بعد از یک ماه ماندگار است، تحلیل کوواریانس در متن مانکوا روی میانگین نمرات پیگیری پایستگی و کامیابی تحصیلی در گروه‌های آزمایش و کنترل انجام گرفت، نتایج در جدول زیر ارائه شده است.

جدول٦ نتایج تحلیل کواریانس تک متغیر روی نمره‌ی پس‌آزمون در مرحله‌ی پیگیری پایستگی تحصیلی و کامیابی تحصیلی در گروه آزمایش و کنترل

منبع تغییرات	متغیر های وابسته	مجموع مجذورات	درجات آزادی	میانگین مجذورات	F	sig	اندازه اثر
پیش آزمون	پایستگی تحصیلی	۳۵/۸۹	۱	۳۵/۸۹	٦/۸۹	۰/۰۱	۰/۲۱٦
	کامیابی تحصیلی	۳۳/٦۸	۱	۳۳/٦۸	٦/۷۵	۰/۰۱	۰/۲۱۳
گروه	پایستگی تحصیلی	۱۳۰/۰۸	۲۵	۵/۲۰			
	کامیابی تحصیلی	۱۲٤/۷۵	۲۵	٤/۹۹			
خطا	پایستگی تحصیلی	۲۵٦۲۰	۳۰				
	کامیابی تحصیلی	٤۹۲۹٤۳	۳۰				

نتایج جدول ٦ نشان می‌دهد، با حذف تأثیر پیش‌آزمون و با توجه به ضریب F محاسبه شده، مشاهده می‌شود که بین میانگین‌های تعدیل شده نمرات پایستگی تحصیلی و کامیابی تحصیلی شرکت‌کنندگان برحسب عضویت گروهی (آزمایش و کنترل) در مرحله‌ی پیگیری تفاوت معناداری مشاهده می‌شود ($p < ۰/۰۵$). بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

اثر ناشی از راه‌حل‌محور بر پایستگی تحصیلی و کامیابی تحصیلی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه‌ی اول تا مرحله‌ی پیگیری ماندگار است.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف اثربخشی مشاوره‌ی گروهی راه‌حل‌محور بر پایستگی تحصیلی و کامیابی تحصیلی دانش‌آموزان دختر دوره‌ی متوسطه‌ی اول شهر اصفهان انجام گرفت. یافته‌های پژوهش نشان داد که مشاوره‌ی گروهی راه‌حل‌محور سبب افزایش پایستگی تحصیلی دانش‌آموزان می‌شود. این یافته با یافته‌های بهادری خسروشاهی (۱۳۹۷)، کابینی مقدم و همکاران (۱۳۹۷)، پوآلاکاناهو[1] (۲۰۱۹) همسو است.

در تبیین اثربخشی مشاوره‌ی راه‌حل‌محور برافزایش پایستگی تحصیلی می‌توان به یکی از مفاهیم این رویکرد یعنی فن عادی سازی، اشاره کرد. این فن کمک می‌کند مراجعان به این درک برسند که فقط آنها با مشکلات روبرو نمی شوند و دیگران هم به نوعی با مشکلات درگیر هستند. این شیوه با استفاده از سؤالات معجزه‌آسا و استثناء دانش‌آموزان را تشویق می‌کند که در مقابله با مسائل و مشکلات، واکنش درستی از خود نشان دهند. همچنین به آنها کمک می‌کند که با شناسایی موقعیت‌های استثناء در زندگی، نسبت به آینده تحصیل خود دید مثبتی پیدا کنند و به خوبی با شرایط دشوار مقابله کنند (پوردل و ثمری صفا،۱٤۰۰).

این مفهوم هم جهت با پایستگی تحصیلی است، زیرا یک دانش‌آموز دارای پایستگی تحصیلی باید بتواند در مقابل با چالش‌های تحصیلی به خوبی عمل کند و به حل مسائل و مشکلات بپردازد. به همین خاطر رویکرد راه‌حل‌محور تنها با تمرکز بر قابلیت‌ها و توانایی دانش‌آموزان، مفهوم خودباوری را در آنها رشد می‌دهد و در نهایت منجر به ایجاد اعتماد به نفس در آنها می شود. بدین صورت دانش‌آموزان به واسطه عضویت در گروهی امن و فراگیری مهارت‌هایی مانند

[1] Puolakanaho

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

مدیریت زمان، تدوین در ست برنامه و روش‌های صحیح مطالعه، به موفقیت و پیشرفت تحصیلی می‌رسند (پوردل و ثمری صفا،۱٤۰۰).

همچنین یافته‌ی پژوهش نشان داد که مشاوره‌ی گروهی راه‌حل‌محور منجر به افزایش کامیابی تحصیلی در دانش‌آموزان می‌شود. این یافته با یافته‌های اسرینر و همکاران (۲۰۰۹)، ساهین و تونا (۲۰۲۱) قدیر و آل‌فوقا[1] (۲۰۲۰) و حسنی و دهاهلی[2] (۲۰۲۱) همراستا است.

افراد کامیاب در محیط تحصیل، پویایی و تحرک خود را حفظ می‌کنند، علاقه‌ی زیادی برای تغییر و رشد محیط خود دارند و تا زمانی که مشکلات تحصیل خود را برطرف نکنند، دست از تلاش برنمی‌دارند (بتمن و کرانت[3]، ۱۹۹۳). در همین راستا فنون و روش‌های مشاوره‌ی راه‌حل‌محور به شیوه‌ی گروهی سبب می‌شود دانش‌آموزان تفکر و نگرش خود را در خصوص مسائل و مشکلات زندگی تغییر بدهند، احساس خوبی نسبت به خودشان پیدا کنند، به دنبال شناسایی نقاط قوت خود باشند و بر راه‌حل‌های کارآمد موجود تمرکز کنند. درنهایت آنها خودشان را افرادی توانمند بدانند، در شرایط مطلوب روانی قرار بگیرند و امید به بهبودی و تلاش برای انجام کارهای مطلوب در آن‌ها افزایش یابد (اسدی و همکاران، ۱۳۹٦).

در تبیین مرتبط با اثربخشی مشاوره‌ی گروهی راه‌حل‌محور بر کامیابی تحصیلی، می‌توان به این موضوع اشاره کرد که افراد کامیاب به‌واسطه‌ی عزم تحصیلی، همه‌ی افکار و رفتار خودشان را در جهت هدف موردنظر خود سازگار و تنظیم می‌کنند. همچنین این افراد در مقابل دشوار بودن تکالیف و مطالب، خسته و تسلیم نمی‌شوند و تلاش می‌کنند روش‌های جدید را به کار ببرند، از دیگران کمک بگیرند و تا زمانی که کارشان به نتیجه نرسد، دست از کار نمی‌کشند. می‌توان

[1] Qadir & Al-Fuqaha

[2] Hosni & Aldhahli

[3] Bateman & Crant

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

چنین بیان کرد که عزم تحصیلی و کامیابی با رویکرد راه‌حل‌محور هم‌جهت است. بدین خاطر که این شیوه به‌جای تمرکز برگذ شته، بر زمان حال و آینده تأکید دارد، بلافا صله بعد از شنا سایی یک راه‌حل به کمک خود فرد به سمت آن هدف حرکت می‌کنند. همچنین رویکرد راه‌حل محور تنها با تمرکز بر قابلیت‌ها و توانایی دانش‌آموزان، مفهوم خودباوری را در آنها رشد می‌دهد و درنهایت منجر به ایجاد اعتماد به نفس در آنها می‌شود. بدین‌صورت دانش‌آموزان به‌واسطه‌ی عضویت در گروهی امن و فراگیری مهارت‌هایی مانند مدیریت زمان، تدوین درست برنامه و روش‌های صحیح مطالعه، به موفقیت و پیشرفت تحصیلی می‌رسند (فرانکلین[1] و همکاران، ۲۰۱۷).

در کل می‌توان نتیجه گرفت مشـــاوره‌ی راه‌حل‌محور بر روی مؤلفه های مثبت و عاملیت افراد متمرکز اســـت. توجه و تأکید رویکرد راه‌حل‌محور بر این‌که چه چیزی مناسب هر فرد است، باعث شده است که این رویکرد به گزینه‌ی جذابی تبدیل شـود و بتواند در افزایش پایسـتگی تحصـیلی و کامیابی تحصـیلی دانش‌آموزان مؤثر واقع شـود. پژوهش حاضـر همانند ســـایر پژوهش‌ها دارای برخی محدودیت‌ها بود، ازجمله عدم تعمیم یافته‌ها به دانش‌آموزان پســـر به دلیل انجام پژوهش بر روی دانش‌آموزان دختر، عدم تعمیم‌پذیری نتایج به دانش‌آموزان شهرهای دیگر به دلیل محدود شدن نمونه‌ی پژوهش به دانش‌آموزان شـهر اصـفهان، عدم امکان در کنترل کردن متغیرهای مداخله‌گر مانند وضـعیت عاطفی، شـرایط محیطی و اقتصادی دانش‌آموزان و به کار بردن صرفاً پرسشنامه و عدم انجام مصاحبه در این پژوهش که باعث محدودیت در تعمیم دادن نتایج می شـــود. درمجموع می‌توان بیان کرد با توجه به این‌که آموزش راه‌حل‌محور در حیطه‌ی فردی، تحصیلی و اجتماعی افراد، احساس نیاز می‌شود تا بدین وسیله دانش‌آموزان بتوانند در برابر مسائل و چالش‌های تحصیلی و زندگی آمادگی پیدا کنند، از این‌رو پیشـنهاد می‌شـود مشـاوره‌ی گروهی راه‌حل‌محور به عنوان یک راهبرد آموزشـی، مداخله‌ای و پیشگیرانه جهت ارتقاء سلامت روان و بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان در مدارس به کار برده شود و

[1] Franklin

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

در صـــورت امکان آموزش راه‌حل‌محور، جزء برنامه‌ی درســـی در مدارس و در کل دوره‌های تحصـــیلی شـــود. همچنین پیشنهاد می شود که این رویکرد به صورت فردی بر روی نوجوانان انجام گیرد و نتایج آن با یافته‌های گروهی مقایسه شود.

قدردانی: پژوهشـــگران از همه افرادی که در این کار علمی همکاری داشـــتند و به‌ویژه از دانش‌آموزانی که در جلســـات درمان شرکت داشتند، قدردانی و تشکر می‌نمایند.

منابع

Ames, C. (1992). Classrooms: Goals, structures, and student motivation. *Journal of Educational Psychology*, *84*(3), 261-271.

Asadi hasanvand, A., Sodani, M., & Abbaspour, Z. (2017). The effectiveness of solution-focused group therapy on improves the children quality of life. *Nursing and Midwifery Journal*, *15* (6), 449-459. URL: http://unmf.umsu.ac.ir/article-1-3115-fa.html. [Persian]

Aye, E., Mehdinezhad V, Jenaabadi, H. (2021). The Effectiveness of Schema Therapy on Academic Buoyancy and Academic Burnout of Medical Students. *Education Strategies in Medical Science 14* (2), 20-27. URL: http://edcbmj.ir/article-1-2076-fa.html. [Persian]

Bahadorikhosroshahi, J. (2018). The Effects of Training Time Management Skills on Self-concept and Academic Buoyancy among High School Students. *Journal of Curriculum Studies*, *13*(49), 151-174.

Bahrami, A. & Bahari, F. (2005). Effect of Solution-Focused Brief Therapy on Adolescent Self-Efficacy. The first national conference of educational sciences and psychology, Marvdasht.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

Bateman, T. S., & Crant, J. M. (1993). The proactive component of organizational behavior: A measure and correlates. *Journal of Organizational Behavior*, *14*(2), 103-118.

Berg, I. K., & Miller, S. D. (1992). *Working with the problem drinker: A solution-focused approach*. Norton, W. W. & Company, Inc

Colmar, S., Liem, G. A. D., Connor, J., & Martin, A. J. (2019). Exploring the relationships between academic buoyancy, academic self-concept, and academic performance: A study of mathematics and reading among primary school students. *Educational Psychology*, *39*(8), 1068–1089. https://doi.org/10.1080/01443410.2019.1617409.

Davis, T. E., & Osborn, C. J. (2013). Solution-focused school counselor: shaping professional practice. Routledge.

Dehghanizade, M., & Hosseinchari, M. (2012). Academic vitality and perception of family communication patterns, the mediating role of self-efficacy. Journal of Teaching and Learning Studies, 63 (2), 22-47. [Persian]

Dehghanizadeh, M., Hossienchari, M., Moradi, M., & Soleymani Khashab, A. (2014). Academic Buoyancy and Perception of Family Communication Patterns and Structure of Class: The Mediatory Role of Self-Efficacy Dimensions. *Educational Psychology*, *10*(32), 1-30. [Persian]

Doostani, P., & Sadeghi, A. (2018). The Effect of Career Goal Feedback on Academic Buoyancy: The Mediating role of Career Goal Discrepancy and Career-Related Stress. Journal of Career & Organization Counseling, 9(33), 49-67. [Persian]

Dorman, P., & Adams, J. (2007). Associations between students' perceptions of classroom environment and academic efficacy in Australian and British secondary schools. *Westminster Studies in Education*, *27*(1), 69-85.

Franklin, C., Zhang, A., Froerer, A., & Johnson, S. (2017). Solution Focused Brief Therapy: A Systematic Review and Meta-Summary of Process Research. *Journal* of *Marital* and *Family Therapy*, *43*(1), 16-30

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

Ghafourianram N., Alizademosavi, E. (2017). Investigation of Solution-Focused Brief Therapy on procrastination of student with academic failure. The fourth national conference on counseling and mental health, Ghochan. [Persian]

Hendar, K., Awalya, A., & Sunawan, S. (2019). Solution-focused brief therapy group counseling to increase academic resilience and self-efficacy. *Jurnal Bimbingan Konseling, 8*(3), 1-7.

Hosni, J., & Aldhahli, W. (2021). Undergraduate Students' Attitudes towards Online Language Classes during the COVID-19 Pandemic: Are Students Thriving or Surviving? *Journal of English Language Teaching and Applied Linguistics, 3*, 16-3.

Jalali. P. (2020). Investigating the relationship between proactive personality and Core self-evaluation with academic thriving. M. A. Thesis: Isfahan University. [Persian]

Jia., Y. & Cheng., L. (2022). The Role of Academic Buoyancy and Social Support on English as a Foreign Language Learners' Motivation in Higher Education. *Frontiers in Psychology, 13*, 892603. doi: 10.3389/fpsyg.2022.892603. PMID: 35668966; PMCID: PMC9166230.

Kabini Moghadam, S., Entesare Foumani, G., Hejazi, M., & Asadzadeh, H. (2018). The Effectiveness of Instruction of Self-regulated Learning Strategies to Increase Educational Buoyancy and Educational Conscience of Procrastinating Students. *Educational Psychology*, *14*(50), 171-193. doi: 10.22054/jep.2019.37913.2510

Khandan, F. (2017). Investigating the effectiveness of teaching self-regulated learning and problem-solving skills on academic buoyancy and critical thinking in secondary school female students of Tunkabon. M. A. Thesis of Allame Tabataba'i University. [Persian]

Lotfi,A. Motamedi, A. (2016). Studying the influence of solution-focused brief therapy on increasing resiliency of boy teenagers at risk in one of military counties. *Journal of military Psychology*, 7(25), 37-49. [Persian]

Martin, A. J., Colmar, S. H., Davey, L. A. Marsh, H.W. (2010). Longitudinal modelling of academic buoyancy and motivation: do the '5Cs' hold up over time? *British Journal of Educational Psychology, 80* (3), 473-96. doi: 10.1348/000709910X486376.PMID: 20170601.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

Martin, A. J., & Marsh, H. W. (2008). Academic buoyancy: Towards an understanding of students' everyday academic resilience. *Journal of School Psychology, 46*(1), 53-83.

Martin, A. J., & Marsh, H. W. (2009). Academic resilience and academic buoyancy: Multidimensional and hierarchical conceptual framing of causes, correlates and cognate constructs. *Oxford Review of Education, 35*(3), 353-370.

Mohammdyari, A. & Hossenian, S. (2018). A Meta-Analysis of the Effectiveness of Solution-Focused (Brief) Therapy on Couples Therapy (Iran, 2006 - 2017). *The Women and Families Cultural-Educational*, *13*(43), 33-52. [Persian]

Moradi, M., Cheraghi, A. (2014). An experimental model of causal relationships between perception of family communication patterns, perception of class structure, motivation and academic autonomy and academic buoyancy in high school students. *Journal of education and learning*, *66*(2), 113-140. [Persian]

Pettus, K. R. (2006). The relationship of parental monitoring to community college student adjustment and achievement: differences by gender, ethnicity, parental education level, and student residence. Dissertation: University of South Carolina.

Pourdel, M., Samari Safa, J. (2021). The Effectiveness of Solution-Based Therapy Training on Academic Excitement and Academic Vitality of Students with Low Academic Achievement. *Rooyesh*, *10* (8), 149-160.URL: http://frooyesh.ir/article-1-2786-fa.html. [Persian]

Puolakanaho, A., Lappalainen, R., Lappalainen, P., Muotka, J., Hirvonen, R., Eklund, K., Ahonen, T., & Kiuru, N. (2019). Reducing Stress and Enhancing Academic Buoyancy among Adolescents Using a Brief Web-based Program Based on Acceptance and Commitment Therapy: A Randomized Controlled Trial. *Journal of Youth and Adolescence*, *48*(2), 287-305. https://doi.org/10.1007/s10964-018-0973-8.

Putwain, D. W., Joost Jansen in deWal, and Thijmen van Alphen. (2023). Academic Buoyancy: Overcoming Test Anxiety and Setbacks. *Journal of Intelligence, 11*(3), 1-16. https://doi.org/10.3390/ jintelligence11030042

Putwain, D. W., Gallard, D., & Beaumont, J. (2020). Academic buoyancy protects achievement against minor academic adversities. *Learning and Individual Differences, 83-84*,101-105.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

Qadir, J., & Al-Fuqaha, A. (2020). A Student Primer on How to Thrive in Engineering Education during and beyond COVID-19. *Education Sciences, 10* (9), *236.*

Rabiei, M. (2016). Academic buoyancy: Role of stable and unstable psychological factors. *Journal of Applied Counseling, 5*(2), 37 -56. [Persian]

Sadri Demirchi, E., Mohammadyari, E, Jafari, M. S., Hosseinian, S. (2020). The Impact of Solution- Focused Group Counseling on the Students' Academic Motivation. *Journal of Child Mental Health, 6* (4), 23-34. URL: http://childmentalhealth.ir/article-1-477-fa.html. [Persian]

Sahin, S., & Tuna, R. (2021). The effect of anxiety on thriving levels of university students during the COVID-19 pandemic. *Collegian*, *29* (3), 263-270. doi: 10.1016/j.colegn.2021.10. 004. PMID: 34785978; PMCID: PMC8581758.

Schreiner, L. A. (2010). Thriving in the classroom. *About Campus*, *15*(3), 2-10.

Schreiner, L. A., Louis, M. C., & Nelson, D. D. (2020). Thriving in transitions: A research-based approach to college student success: The National Resource Center for The First-Year Experience.

Schreiner, L. A., Pothoven, S., Nelson, D., & McIntosh, E. J. (2009). College student thriving: Predictors of success and retention. *Annual meeting of the Association for the Study of Higher Education*, Vancouver, British Columbia.

Sharry, J. (2013). Solution-Focused Groupwork. SAGE Publications Ltd.

Taathadi, M. S. (2014). Application of solution-focused brief therapy (SFBT) to enhance high school students' self-esteem: an embedded experimental design. *International Journal of Psychological Studies*, *6*(3), 96-105.

Taheri, M., & Jalilian, F. (2019). An analysis of the causes and factor of motivation reduction and its effect on the academic failure of students. *Journal of New Advances in Behavioral Sciences,* 3(24), 54-70. [Persian]

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]